

Kazakistan'ın kadim şehri
Қазақстанның көне қаласы

TÜRKİSTAN ТҮРКІСТАН

Prof. Dr. M. Turan AKAY
Проф. док. М.Туран АКАЙ

Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü Emekli Öğretim Üyesi
Хажеттепе университеті, жаратылыстану факультетінің биология бөлімінде зейнеткер ұстаз
Beytepe, Ankara, Türkiye Бейтепе, Анкара, Түркия

&

Ahmet Yesevi Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Fen Fakültesi Eski Öğretim Üyesi
Ахмет Ясауи университеті, медицина және жаратылыстану факультеттерінің құрметті ұстазы
Türkistan, Kazakistan Түркістан, Қазақстан

Казакыстан'ын кадым шеһри TÜRKİSTAN

Қазақстанның көне қаласы TYPKICТАN

Фотограф ве Метинлер Суреттермен мәтіндер
M. Turan AKAY M.Туран Акай

Ғайын Координатөру Жариялау координаторы
Halil ULUSOY Халил Улусой

Казакча Çeviri Қазақ тiлiне аударған
Aidarbek AMIRBEK Айдарбек Амирбек

Карак Мұқаба

M. Turan Akay'ın fotoğraf sergilerinden

“Türkistan'da Sakinlik ve Huzur” isimli fotoğrafı

M.Туран Акайдың Түркістандағы бейбіт және татулық атты сурет көрмесі

Akay, M.Turan

Kazakistan'ın kadim şehri Türkistan / M.Turan Akay. – Ankara :
Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, 2015

128 s.; 19,5x27 cm. – (Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-
Kazak Üniversitesi; yayın no: 28)

ISBN: 978-9944-237-34-5

1. Türkistan
958.4

Тасарнм & Баскы Дизайн & басу

SFN Televizyon Tanıtım Tasarım Yayıncılık Ltd. Şti.

СФН Теледидар Жарнама Дизайн Баспа ЖШС

Tel Тел: 0312 472 37 73-74

www.sfn.com.tr

Баскы Тариһи : 2015

Басылған жылы : 2015

Баскы Yeri : **Ankara**

Басылған жері : Анкара

©Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanlığı

А.Ғауи университетінің Өкілетті кеңес басқармасы

Adres Адрес:

Taşkent Cad. 10. Sokak No: 30 06490 Bahçelievler/Ankara

Tel Тел: 0312 216 06 00 • Faks факс: 0312 216 06 09

www.ayu.edu.tr • yayınlar@yesevi.edu.tr

Ташкент даңғылы 10- көше № 30 бахчелиевлер / Анкара

SUNUŞ

Prof. Dr. Musa Yıldız
Mütevelli Heyet Başkanı

Değişim, tüm canlı ve cansız varlıklar için bir farklılaşma sürecidir. Ancak insanoğlunun en büyük özelliği, sahip olduğu hayat şartlarını ve hayat alanlarını daima kendi lehine değiştirmektir. Bu değişiklik, bazen yıllarca kalacak olan tarihî eserlerinin oluşması, bazen de o bölgenin tamamen başkaları ya da doğal afetler tarafından yok edilmesi şeklinde gerçekleşir. Her iki şekilde de dünya tarihinde önemli yerlere ait belgelere her zaman ihtiyaç duyulur. Bu belgeler yazılı olduğu gibi resim, fotoğraf ve film olabilir. Bir kentle ilgili doküman zenginliği zamanımız için ne kadar gerekiyse, gelecek kuşaklara donanımlı bilgi aktarımı da bir o kadar değerlidir. Yazılı olduğu gibi görsel dokümanlar kentlerin değişimini gösteren en önemli belgelerdir. Bu bağlamda, Türk Dünyasında çok özel ve çok önemli bir yer olan Ahmet Yesevi diyarı Türkistan ile ilgili görsel materyale de daima ihtiyaç duyulmuştur. Bu ihtiyacı 2007-2011 yılları aralığındaki zaman sürecinde karşılayacak olan bu kitap, Türkistan'daki günlük yaşamı, sosyal ve kültürel etkinlikleri ile şehrin güncel ve tarihî dokusunu tüm güzelliğiyle bizlere sunmakta ve okuyucuları Türkistan'da güzel bir yolculuğa çıkartmaktadır.

“Kazakistan'ın kadim şehri Türkistan” kitabını farklı bir bakış açısıyla hazırlayıp, onu Türk Dünyasına sunan bilim adamı ve fotoğraf sanatçısı Sayın Prof. Dr. M. Turan Akay'a değerli çalışmasından dolayı teşekkür ederim.

АЛҒЫСӨЗ

Профессор доктор Мұса Йылдыз
Өкілетті Кеңес төрағасы

Өзгеріс, барлық жанды және жансыз болмыстарға тән өзгешелену үдерісі болып табылады. Бірақ та адамазаттың ең үлкен ерекшелігі – өмір сүріп жатқан тіршілік шарттарын және ортаны әрдайым өзінің пайдасына өзгерту. Бұл өзгерістер кейбір кезде жылдар бойы қалатын тарихи ескерткіштердің орнатылуына, кейбір кезде де сол аймақтың толығымен басқалар немесе табиғи апат салдарынан жойылуына әкеліп соғады. Екі жағдайда да әлем тарихындағы маңызды орындар туралы деректер әрдайым аса қажет. Жазбаша деректермен қатар сурет, фото және фильмдер де өте маңызды. Бір қалаға байланысты деректердің байлығы қаншама қажетті болса, келешек ұрпаққа толыққан мәліметті қалдыру да соншама маңызды. Жазбаша мәліметтермен қатар көрнекі деректер де қалалардың өзгеруін көрсететін ең маңызды деректер болып табылады. Осыған байланысты түркі дүниесінде орны ерекше және өте маңызды мекен болып табылатын Ахмет Ясауидің елі Түркістан туралы көрнекі деректер әрдайым қажет. Осы қажеттілікке жауап беретін және 2007-2011 жылдар аралығын қамтитын осы кітап Түркістанның күнделікті тұрмысы, әлеуметтік және мәдени шаралары мен қаланың өзекті және тарихи ерекшеліктерін барлық айбынымен көрсетіп, оқырмандарды әдемі Түркістан сапарына апарды.

«Қазақстанның көне қаласы Түркістан» кітабын өзгеше көзқараспен дайындап, түркі дүниесіне арнаған ғалым және фотосурет өнерпазы құрметті профессор доктор М.Тұран Акайға маңызды еңбегі үшін алғысымды білдіремін.

ÖN SÖZ

*Türk-Kazak dostluđuna ve bu dostluđa
yürekten katkıda bulunanlara...*

Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde görevli olarak çalışmak için 2007 yılında ilk kez Türkistan'a gittim. Dört yıla yakın çalıştığım bu şehirde aradığım dinginliği, huzuru ve mutluluđu buldum. Bu nedenle Türkistan, yaşantımda çok önemli bir şehir oldu. Kader, hiçbir zaman unutamayacađım harika bir süreci bana hediye etti. Bu süreçte Kazakistan'da gerçekleştirdiğim 3 fotoğraf sergisinde pek çok fotoğraf kullandım. Sergilerde Türkistan'a ait özelliklerin sadece bir kısmını gösterebildim. Sergiler daha çok sanatsal fotoğrafları içerdiğinden, kentin gizli kalmış güzelliđi ve onun özümsemesini sağlayacak pek çok unsur geniş kitlelere başka bir şekilde sunulmalıydı. Ayrıca, Türkistan sürekli gelişen ve deđişen bir şehir olduđu için söz konusu tarihler arası görüntülerin asıllarının gelecekte yok olabileceđi düşüncesi, fotoğrafları bir kitap içinde toplamının daha mantıklı bir yol olacađını ortaya koydu.

Bu kitapta, Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde görevli olarak çalıştığım 2007-2011 yılları arası Türkistan'a ait fotoğraflar bulunmaktadır. Türkistan'ın ve tüm Türk dünyasının en önemli sembolü olan Ahmet Yesevi hazretlerinin ihtişamlı türbesi, her Türkistanlının günlük yaşamında çok önemli yer tutan pazarın renkli görüntüleri, görülmeye ve yaşanmaya deđer özellikteki Nevruz kutlamaları kitapta önemli yer tutmaktadır. Türkistan'da tandırdan yeni çıkan sıcak ekmeđin, içi turuncu renkli bal gibi tatlı, kokulu kavunların, kırmızı karpuzların ve sonbaharda siyah aromatik çekirdeksiz üzümünün tadına doyum olmaz. Kazaklar için en önemli besin maddesi olan sığır ve koyun eti yanında özellik- le kışın tercih edilen at eti ve bundan yapılan "kazi" denen sucuk, beşparmak ve pilav yemekleri de Türkistan mutfađının olmazsa olmaz yemekleridir. Ya şaşlık denen şiş kebaba ne demeli? Herkes onu denemeli. Tüm bu görüntülerin yer aldığı kitapta, okuyucuları sıkıkmamak ve akıcılıđı sağlamak için fotoğrafların açıklamaları oldukça kısa tutulmuştur.

Kitabın basılmasında finansal desteđini esirgemeyen Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Sayın Prof. Dr. Musa Yıldız'a, dijital fotoğrafları bir kitapta toplamamı öneren ve bu kitabın oluşması sırasında yardımını esirgemeyen sevgili eşim Ebru Çađlayan Akay'a, metni Kazakçaya aktaran Aidarbek Amirbek'e derin teşekkürlerimi sunarım.

Prof. Dr. M. Turan AKAY
13 Temmuz 2015

КІРІСПЕ

*Түрік-Қазақ достығына және бұл достыққа шын
жүректен үлес қосқандарға...*

Түркістанға ең алғашқы рет 2007 жылы Ахмет Ясауи университетінде ұстаздық қызметін атқару мақсатымен барған едім. Түркістанда төрт жылға жуық қызмет атқарып, осы қалада өмірімнің ең қымбатты әрі бақытты күндерімді өткіздім. Осы себептен Түркістан өмірімде айрықша орны бар қалалардың бірі болып саналады. Тағдыр маған ешқашан ұмытылмайтын сәттерді сыйға тартты. Осы үдеріс барысында Қазақстанда үш сурет көрмесін ұйымдастырып, көптеген суреттерді көрмеге қойдым. Көрмеде Түркістанға тән ерекшеліктердің тек бір бөлігін ғана көрсетуге мүмкіндігім болды. Көрмеде өнер туындыларына қатысты суреттер көптеп қолданылғандықтан, қаланың жасырын көркемдігі мен олардың танытылуына байланысты көптеген элементтері жалпы жұртшылыққа басқаша тәсілмен түсіндірілуі қажет еді. Сонымен қатар Түркістан көркейіп әрі дамып келе жатқан қала болғандықтан, көрсетілген суреттердегі бейнелердің алдағы уақытта жоғалмауын қамтамасыз ету және келешектегі ұрпаққа қаз-қалпында жеткізу мақсатында суреттерді бір кітапқа топтастыруды жөн санадым.

Аталған кітапта Ахмет Ясауи университетінде 2007-2011 жылдары арасында қызмет атқарған уақытымдағы суреттер қамтылған. Түркістан мен барша Түркі әлемінің ең маңызды жәдігері саналатын Ахмет Ясауи бабамыздың көркем кесенесі, әрбір Түркістандықтың күнделікті өмірінде айрықша орын алған орталық базардың түрлі түсті көріністері мен жұртшылықтың қуанышпен тойлайтын Наурыз мейрамының естеліктері кітаптың маңызды бөлігін құрайды. Түркістанда тандырдан жаңа шыққан ыстық нанның, іші сары түсті балдай тәтті хош иісті қауындардың, қызыл қарбыздардың және күз мезгілінде пісетін дәнсіз қара жүзімнің дәміне тою мүмкін емес. Қазақ халқының тағамдарында қолданылатын сиыр мен қой етімен қатар, әсіресе қыс мезгілінде соғым ретінде дайындалатын жылқы еті мен қазысы, бесбармақ пен палау тағамдары да Түркістандықтардың ең маңызды тағамдары саналады. Шашлықтың орны бір бөлек! Міндетті түрде шашлықты жеп дәмін татып көріңіздер. Осы сынды көріністерден құралған кітапта оқушылардың қызығушылығын арттыру мақсатында суреттердің түсініктемесі қысқа берілді.

Кітаптың жарыққа шығуында қаржылай көмек көрсеткен Ахмет Ясауи университетінің Өкілетті кеңес төрағасы құрметті Профессор доктор Мұса Йылдызға, суреттерді топтастырып кітап ретінде жариялауымды ұсынған және осы кітаптың дайындалуы барысында атсалысқан сүйікті жұбайым Эбру Чағлаян Акайға, мәтінді Қазақ тіліне аударған Гази университетінің докторанты Айдарбек Амирбек мырзаға алғысымды білдіремін.

Профессор доктор М. Туран Акай
13 шілде 2015 жыл

Kazakistan'ın hem nüfus hem de yüzölçümü bakımından en küçük kentlerinden birisi olan Türkistan, Güney Kazakistan Eyaletine bağlı, 100.000'i aşan nüfusuyla küçük bir şehirdir. Eski adı Yesi olan bu şehirde yaşayan ve türbesi de burada bulunan ünlü Türk düşünürü ve Türk Dünyasının ortak atası kabul edilen Hoca Ahmet Yesevi nedeniyle Türkistan'a, Kazakistan'ın "kutsal başkenti" denmektedir.

Türkistan қаласы Қазақстанның халқы әрі жер көлемі тұрғысынан кіші қалалардың бірі болып есептеледі. Оңтүстік Қазақстан облысы құрамына кіріп, 100.000-нан аса халқы бар кіші қалашық болып табылады. Ескі аты Яссы болған бұл қалада Түрік ойшылы және Түркі дүниесіне аты әйгілі көне түркі ақыны Қожа Ахмет Ясауи өмір сүрген және оның осы қаладағы бейітінің басына арнайы кесене орнатылған. Осыған орай Türkistan қаласы Қазақстанның "киелі астанасы" деп аталады.

Türkistan'a tren ya da otoyolla gelirken üzerinde çeşitli otsu bitkilerin bulunduğu uçsuz bucaksız araziler görülür. Bu topraklarda otlayan koyun, sığır, at ve deve sürülerini yaz kış görmek mümkündür. Türkistan'a doğu yönünden Çimkent yolu ile girdiğinizde yolun sağında sizi yalın mimarisıyla küçük bir kule karşılar (solda). Kulenin köşeli mavi kubbesi ve "Türkistan" yazısının mavi rengi, kentin huzurunu hemen girişte size gösterir. Bu yapının karşısında çoğu gelin ve damadın düğün öncesi gelip hatıra fotoğrafı çektirdiği estetik deve heykelleri vardır.

Türkistanға поезбен немесе көлікпен бара жатқан мезетте алуан түрлі өсімдіктері бар кең байтақ жерлер көрінеді. Бұл жерлерде қыс және жаз айларында қойлардың, сиырлардың және түйелердің жайылып жатқанын байқауға болады. Türkistan қаласына шығыс жағындағы Шымкент жолымен кірген кезде, жолдың оң жағында сымбатты архитектурасымен ерекшеленетін кішкентай мұнараны көруге болады (сол жақта). Мұнараның үштік көк күмбезі және көк түсті "Türkistan" жазуы қаланың бейбітшіл көрінісін кіре берісте сезіндіреді. Мұнараның қарсысында эстетикалық түйе мүсіндері бар. Жас жұбайлар тойдан бұрын осы мүсіндердің алдына келіп, естелік суретке түсуді әдетке айналдырған.

Şehrin girişinde, bir elinde kımız (at sütü), bir elinde kımran (deve sütü) ile Kazak misafir-perverliğini sembolize eden dev “Kazak kıızı” heykeli bulunur. Heykel, kentin tek üniversitesi olan Ahmet Yesevi Üniversitesi'nin giriş kapısına çok yakın yerleştirilmiş olup, heybeti ve estetiği ile dikkat çeker.

Қалаға кіреберісте бір қолында қымыз (жылқының сүті), бір қолында қымыран (түйенің сүті) мен Қазақ халқының қонақ жайлылығын бейнелейтін “Қазақ қызы” атты мүсінді көруге болады. Мүсін, қаладағы жалғыз жоғары оқу орны Ахмет Ясауи университетінің қасында орналасқан, кереметтігі мен эстетикалық сәні өзіне көңіл аудартады.

Kente girişte orta tretuvarда су матарасы heykeli ve pek çok yerde karşınıza çıkacak metal taklar üzerinde halkı bilinçlendirici, yönlendirici anlamlı sözler ya da atasözleri yer alır. Bu sözler zaman zaman değiştirilir.

Қаланың кіреберісіндегі орта тратуарда орын алған су қоржыны мүсіні және метал асуларда халықты дұрыс жолға бағыттайтын мәнді сөздер мен мақалдар жазылған. Бұл сөздер мен мақалдар мезгіл-мезгіл өзгертіліп тұрады.

“Jiguli” denen Lada arabalar Türkistan’da çok yaygındır. Çok eski olmalarına karşın hiç sorunsuz yıllara meydan okumaktadırlar. Heykelin yanından geçen jiguliler ve sol-daki takta başka bir yazı.

“Жигули” атты Лада көліктерін Түркістан қаласында көптеп көруге болады. Бұл көліктер ескі болғанымен төзімділігімен ерекшеленеді. Мүсіннің жанынан өтіп бара жатқан жигулилер және сол жақта метал асуларда мәнді сөздермен қамтылған жазулар.

Şehrin girişinde kuzey yönde kentin tek üniversitesi olan Ahmet Yesevi Üniversitesi (AYÜ) yer alır. Kazakistan'da üniversiteye bağlı çalışan tek hastaneye sahip üniversite, Türkiye ve Kazakistan Cumhuriyetlerinin ortak eğitim-öğretim kurumu olup, hem kentin hem de ülkenin en önemli yüksek öğretim kurumlarından birisidir. Modern mimarisi, Kazak öğretim elamanları ile birlikte Türkiye'den gelen öğretim elemanlarının oluşturduğu bilimsel sinerji ve Türk Cumhuriyetleri ile komşu ülkelerden gelen öğrenciler Türkistan'ın gelişimine, değişimine ve ekonomisine çok önemli katkıda bulunmaktadır. Üniversitenin 1992 yılında açılmasından önce bir köy görünümünde olan Türkistan, bugün küçük ama gelişen, dinamik bir kent görünümündedir.

Қалаға кіреберісінің солтүстік жағында тек бір жоғары оқу орны болып табылатын, Ахмет Ясауи атты университет (ХҚТУ) орналасқан. Қазақстандағы университеттердің ішінде Медицина факультеті бар жалғыз университет болып табылады. Бұған қоса университет Түркия мен Қазақстан мемлекеттерінің ортақ оқу-білім мекемесі әрі қаланың және жалпы Қазақстанның беделді жоғарғы оқу орны сипатына иеленеді. Университет заманауи архитектурамен безендірілген, Қазақ ұстаздарына қоса Түркиядан келген ұстаздар ғылыми мекемеде сабақ беруде, Түркі тілдес елдерден келген студенттердің көптеп болуы жалпы Түркістанның дамуына және қаланың экономикалық тұрғыдан көркеюіне үлкен үлес қосуда. Университеттің 1992 жылындағы ашылған мерзіміне дейін Түркістан ауыл бейнесіне ие болатын, алайда қазіргі таңда кішкентай қала болғанымен өсіп-өніп әрі дамып келе жатқан нағыз қалаға айналууда.

Üniversitenin giriş kapısı, sağda eski rektörlük binası ve tıp fakültesi, sol arkada yeni rektörlük binası Türkistan'a bambaşka bir görünüm kazandırmaktadır.

Университетке кіретін есік, оң жақта ескі ректорат ғимараты және медицина факультеті орын алуда, сол жақта болса жаңа ректорат ғимараты Түркістан қаласына өзгеше сәулетті бейне беруде.

Şehrin otantik görünümüne modern mimarisiyle uyum sağlayan
Ahmet Yesevi Üniversitesi.

Қаланың шынайы бейнесіне заманауи архитектурасымен бейімделген
Ахмет Ясауи университеті.

Yeni rektörlük binasının tepesindeki “Köklü Geçmişten Güçlü Geleceğe” sloganı başarının temelini oluştururken, öğrencisine ve öğretim elemanlarına da üstün motivasyon vermektedir.

Жаңа ректорат ғимараты үстіндегі “Терең тарихтан- жарқын болашаққа” атты жазуы университетті үлкен жетістікке негіздеп, студенттер мен ұстаздарға жоғары мотивация беруде.

Petunylar yerleşke içinde hoş kokuları ve renk çeşitliliğiyle farklı bir atmosfer yaratır.

Петуниялар университет территориясында хош иістері және түрлі түстерімен ғажайып атмосфера жаратуда.

Önde öğrenci yurtları, yemekhanesi ve öğretim elemanlarının Turan lojmanı, ortada binlerce ağacın ve süs bitkilerinin bulunduğu “botanik bağı” denilen koruluk alan ve arkada şehrin kuzey yerleşim birimleri. En sonunda görülen dağlar, Türkistan’a 30 km mesafedeki Kentav şehrinin hemen yanı başında bulunan Ala dağlarıdır.

Алдында студенттердің жатақханасы, асханасы және ұстаздарға арналған Тұран қонақ үйі орналасқан, ортасында мыңдаған ағаштар мен әсемді “ботаникалық бақ” деген ландшафт орын алған, артында болса қаланың солтүстік тұрғылықты жерлері көрінуде. Ең арттағы таулар болса Түркістаннан 30 км. қашықтықтағы Кентау қаласының маңайындағы таулы жерлер болып табылады.

Üniversitede her türlü sosyal etkinliğin düzenlendiği, modern kütüphane ve büyük bir toplantı salonu ile Resimli Türk Dünyası Tarihi Müzesi’nin bulunduğu Kültür Merkezi ve arkasında çoğunluğu bir iki katlı Türkistan evleri.

Университетте көптеген іс-шаралардың ұйымдастырылатын, заманауи кітапханасы мен үлкен жиналыс залы бар және суреттермен безендірілген “Түркі әлемінің тарихы музейінің” орын алған “Мәдениет орталығы” және оның артындағы екі қабатты Түркістан үйлерінің көрінісі.

Eski rektörlük binasının arkasında şehrin güney yerleşim bölgesi.

Ескі ректорат ғимаратының артындағы үйлер қаланың оңтүстік тұрғылықты жері деп аталады.

Çinko çatıları ve benzer görünümleriyle üniversitenin giriş kapısı karşısında, şehrin güneyinde bulunan tipik Türkistan evleri.

Мырыштан жасалған үй шатырлары және осыған ұқсас университет маңайындағы оңтүстік тұрғылықты жерлерде орын алған Түркістан үйлерінің көрінісі.

Kazıbek bi (Jikovski) semtindeki tipik Türkistan evleri.

Қазыбек би (Жуковский) маңайындағы Түркістанға тән үйлер.

Mimarisiyle daha farklı ve modern görümlü evler de yavaş yavaş yapılmaktadır. Evin hemen yanında bulunan metal kapı ya genel giriş ya da araba girişi olarak hizmet görür.

Қалада архитектурасы өзгеше және заманауи үйлер соғылуда. Үйдің алдында тұрған метал дарбазалар кіруге немесе көлікті кіргізуге арналған.

Evlerin çoğunda bahçe vardır. Bu bahçelerde evin ihtiyacı olan sebze, meyve ve salata ürünleri yetiştirilir. Büyük bahçelerde küçükbaş ve büyükbaş hayvanlar da yetiştirilmektedir.

Үйлердің басым бөлігінде бау-бақшалары бар. Бұл бау-бақшаларда үйдің қажеттілігіне сай көкөніс, түрлі жеміс-жидектер өсірілуде. Жергілікті тұрғындар кең бау-бақшаларда қойлар мен ірі мүйізді малдарды бағумен шұғылданады.

Bahçede ekmek yapmak için tandır, kızarmış hamur “bursak” için toprak ocaklar bulunur. Fazla üretilen ürünler pazarda satışa sunulur.

Бау-бақшада нан пісіру үшін таңдыр, қызартылған қамыр “бауырсақ” үшін топырақтан жасалған ошақтарды байқауға болады. Артығымен жасалған таңдыр нандар базарда сатылады.

Katkısız motifli ekmeklerin tadına doyum olmaz.

Қоспасыз жасалған нанның дәміне тою мүмкін емес.

“Тапшан”, dinlenmek, yemek yemek ya da sıcak geceleri uyumak için bahçelerde bulunan, yerden 40-50 cm yüksek yapıdır. Bu amaçlar dışında bahçeden toplanan ürünler de tapşanda tutulabilir.

“Тапшан”, демалу немесе тамақтану мақсатында бақшада орнатылады, жерден 40-50 см. жоғары орналасқан. Аталмыш қажеттіліктерден тыс, бақшадан жиналған түрлі жеміс-жидектерді тапшанның үстіне жаюға болады.

Türkistan, yazları sıcak ve kurak; kışları ise soğuk ve karlı geçiren tipik bir kara iklim şehridir. Bununla birlikte son yıllarda tüm dünyada değişen iklim koşulları burada da kendini göstermektedir. Bazı yıllar kış ayları daha yumuşak geçerken bazı yıl ya da yıllarda sıcaklıklar -20, -25 dereceye kadar düşmektedir. Bu durumda pencereler naylonla kaplanarak nispeten bir izolasyon sağlanmaktadır. Evin havalanması için pencerelerde hem içeriye hem de dışarıya açılan küçük havalandırma delikleri bulunur.

Türkistan, жазғы уақытта ыстық және құрғақ; қыс айларында суық және қарлы климаты бар қала. Осыған қарамастан дүниенің түрлі аймақтарында орын алып отырған климаттық өзгерістер бұл қалаға әсерін тигізуде. Қыстың кейбір айларында күннің жылу болуы әбден мүмкін, кейде қыс айларында ауа температурасы -20, -25 дейін төмендейді. Бұл жағдайда жылулықты сақтау үшін терезелер нейлонмен қапалады. Үйдің ішіне таза ауа кіруі үшін ішке және сыртқа қарай ашылатын кішкентай форточкалар жасалады.

Eski Tүrkistan evlerinde ahşap kasalı pencerelerin içinde motifli pencere demirleri.

Көне Түркістан қаласының үйлеріндегі ағаш терезелердің ішінде орнатылған темірден жасалған ою-өрнекті торлар.

Tүrkistan'ın en modern görünümlü evleri üniversite yerleşkesi içindeki Mağjan Sitesinde bulunan lojmanlardır.

Tүркістанның ең заманауи бейнедегі үйлері университет ішіндегі Мағжан атты тұрғылықты жерлерде орналасқан.

“Telman” denilen şehir merkezinde barışı ve huzuru simgeleyen beyaz güvercin heykelleri dikkati çeker.

Қаланың орталығы “Тельман” деп аталады. Тельманда бейбітшілік және татулық символы болып табылатын ақ көгершіндер мүсіні назар аударады.

“Gazel” denilen dolmuşlar şehrin bir ucundan üniversitenin içine kadar öğrenci ve yolcu taşır. Benzer tipteki dolmuşlar kentin içinde her yöне yolcu taşıyarak şehir іçi taşımacılıғında önemli ішlev görürler.

“Газел” деп аталатын микроавтобустар қаланың бір ұшынан университеттің ішіне дейін студенттерді және жолаушыларды тасымалдайды. Осыған ұқсас микроавтобустар қала ішінде жан-жаққа жолаушыларды тасымалдау функциясын атқарады.

Ahmet Yesevi Türbesi'ne giden yolun başında Üç Arıs Camii bulunur. Mimarisi bakımından değişik özellikteki bu caminin önünden geçen yola bayramlarda konan taklarda Türkistanlıların misafirperverliğini gösteren güzel yazılar bulunur (altta).

Тельманнан Ахмет Ясауи кесенесіне баратын жолдың бойында Үш Арыс атты мешіт орналасқан. Архитектурасымен ерекшеленген бұл мешіттің алдында көптеген мерекелерде Түркістанның қонақ жайлылығын көрсететін арнайы жазулар ілінуде. (астындағы сурет).

Şehir merkezinde, Hoca Ahmet Yesevi Türbesinin bulunduğu arkeolojik sit alanının çok yakınında bulunan Tarihi-Kültürel Etnoğrafya Merkezi.

Қала орталығында Қожа Ахмет Ясауи кесенесі орналасқан археологиялық қорық алаңында бой көтерген Тарихи-мәдени этнографиялық орталық.

Ahmet Yesevi Türbesi şehrin merkezinde ve gül bahçelerinin ortasında yer alır. Mis gibi gül kokuları içinde türbe ziyaretinin zevki anlatılamaz, sadece yaşanması gerekir.

Ахмет Ясауи кесенесі гүл бақшасымен қоршалып, қаланың орталығында орналасқан. Хош иісті гүлдерге толы кесенені аралау өте керемет, мұны сөзбен айтып жеткізу мүмкін емес.

Türbe, XIV-XIX yüzyıl arasında eski Türkistan şehrinin bulunduğu yerde yer almaktadır.
Kесене XIV-XIX ғасырлар аралығында ескі Түркістан қаласының жерінде орналасқан.

Ahmet Yesevi Türbesi'ne birkaç yönden ulaşmak mümkündür. Her zaman ziyaretçi akınına uğrar.

Ахмет Ясауи Кесенесіне бірнеше жақтан баруға болады. Әр дайым зияратшылардың басым екендігін байқайсыздар.

Önden, yandan ve arkadan görünülerinin güzelliği bir başkadır.

Кесененің алдындағы, жанындағы және арқасындағы бейнесі өте ерекше.

Gelin ve damat evlilik öncesi dua etmek için türbe ziyaretinde bulunur.

Келін және күйеу бала үйлену тойының алдында дұға ету үшін кесенені міндетті түрде зиярат жасайды.

Türbenin duvarlarındaki özel şekiller Arapça ayet ve ibarelerdir. Kubbe rengi ve motifler türbeye ayrı bir güzellik katmaktadır.

Кесененің қабырғаларындағы ерекше жазулар Арабша аяттар мен мәні терең сөйлемдер болып табылады. Күмбездің түсі және мотивтері кесенеге сәнді бір көрініс беруде.

Türbenin kuzey doğusunda üç yanı kapalı, türbe tarafı açık surlar bulunur.

Кесененің солтүстік шығысының үш жаны жабық, кесене жаны ашық бекеттермен қоршалған.

Sur duvarının üstünden türbenin görünümü.

Қамалдың үстінен кесененің бейнесі.

Ahmet Yesevi Türbesi'nin gece görünümü

Ахмет Ясауи кесенесінің түңгі бейнесі.

Ahmet Yesevi Türbesi'nin içinde iki ton ağırlığında ve 1.6 m boyundaki Tay kazan.
Ахмет Ясауи кесенесінің ішіндегі салмағы 2 тонна, бойы 1.6 метрлік Тайқазан.

Türbenin hemen girişinde Rabia Sultan Begim'e ait küçük bir türbe vardır.
Кесенеге кіреберісте Рабия Сұлтан Бегім атты кішкентай кесене орын алған.

Her ikisi gündüz ve gece birlikte ihtişamlı bir kompleks oluşturur.

Әрқайсысы да күндіз және түнде керемет бір комплекс жаратады.

Türbenin giriş kapısının üstündeki ağaç dalları Ahmet Yesevi'nin yalın yaşam felsefesini yansıtmaktadır. Yapıdaki tuğla-ağaç birlikteliği gösteriştense uzak bir ömür süren Ahmet Yesevi'yi çok güzel tanımlamaktadır. Ahmet Yesevi'yle özdeşleşen bu özellik Türkistan'a mal olmuş ve simgeleşmiştir. Öyle ki, şehir meydanında yükselen anıtta mermer-ağaç birliği kullanılmıştır.

Кесененің кіру есігіндегі үстінде ағаштар шыбықтары Ахмет Ясауидің өмір сүру философиясын көрсетуде. Құрылымдағы кірпіш пен ағаш Ахмет Ясауидің қарапайым бір өмір сүргендігін өте жақсы көрсетеді. Ахмет Ясауимен байланысты бұл ерекшелік Түркістанда қымбатты және символы. Қаланың орталығында жасалған естелік мрамор-ағашпен бірге қолданылған.

Türbenin hemen yanı başında bulunan parkta çeşitli heykeller sergilenir, müzeler bu bölgede bulunur.

Кесененің дәл жанындағы саябақта түрлі мүсіндер, музейлер осы жағында орналасқан.

Al-Farabi'nin heykeli
Әл-Фарабидің мүсіні

Türkistan Tarih Müzesi
Түркістан тарих музейі

Türbenin yanındaki sur duvarın üstünden Al-Farabi heykeli, Türkistan Tarih Müzesi ve Nazır Törekululı Müzelerinin görünümü

Кесененің жанындағы қамалдың үстінен Эль-Фараби мүсінінің, Түркістан тарих музейінің және Нәзір Төреқұлов атындағы музейінің көрінісі.

Nazır Törekululı Müzesi
Нәзір Төреқұлов атындағы музей

Sur duvar kapısından Türbenin görünümü.
Қамал есігіннен кесененің көрінісі.

Türbeye çok yakın olan şehir meydanında milli bayramlarda gösteriler düzenlenir.

Кесенеге ең жақын орналасқан қала орталығында ұлттық мереке күндері түрлі іс-шаралар ұйымдастырылады

Nevruz törenlerinde çocuklar

Наурыз мерекесі іс-шарасына қатысқан жасөспірімдер.

Şehir meydanındaki havuz sıcak yaz günlerinde biraz serinlik sağlar.

Қаланың орталығындағы фонтан жаздың ыстық күндерінде қоңыр салқын атмосферасы сезіледі.

Havuzun yanında ve Yesevi Türbesine çok yakın yer alan Yesi Oteli. Otel, Ahmet Yesevi Üniversitesi'nin olup, Türkistan'daki en güzel otellerden birisidir.

Фонтанның жанында және Ясауи кесенесіне өте жақын маңайда Яссы қонақ үйі орналасқан. Бұл қонақ үйі Ахмет Ясауи университетіне қарайды және Түркістандағы ең жайлы қонақ үйлердің бірі болып есептелінеді.

Şehirdeki güzel otellerden birisi de meydana çok yakın bulunan Türkistan otelidir. Mimari estetiğiyle bulunduğu bölgeye uyum sağlamaktadır.

Қаланың ең жайлы қонақ үйлердің тағы біреуі орталыққа жақын орналасқан Түркістан қонақ үйі болып табылады. Архитектуралық эстетикасы орналасқан маңайына бейімделген кейіпте екендігін байқауға болады.

Nevruz törenleri 21-24 Martta kutlanır. Dostluk, kardeşlik, paylaşım ve birlikte eğlenmenin en güzel örneklerini yaşar Türkistan'da, insan.

Наурыз мерекесі 21-24 наурыз күндері аралығында тойланады. Осы күндері Түркістанда достастық, бауырластық, татулық және бірліктің атмосферасын сезінуге болады.

Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde eğitim öğretim gören çeşitli ülkelerden gelen öğrenciler Nevruz törenlerinde kendi ülkelerinin milli kıyafetleriyle tam anlamıyla bir renk yelpazesi yaratır.

Ахмет Ясауи университетіне білім алу үшін басқа да елдерден келген студенттер Наурыз мерекесі іс-шарасына белсенді қатысып, өздерінің ұлттық дәстүрлерін халыққа таныту үшін атсалысуда.

Nevruz törenlerinde oynayanların neşesi ve mutluluğu seyredenlere de ayrı bir keyif veriyor.

Наурыз мерекесі іс-шарасына белсенді қатысушылардың қуанышы мен бақыттылығы бақылаушыларға ерекше әсер етуде.

Nevruz bayramından görüntüler

Наурыз мерекесінен кейбір көріністер.

Nevruzda kazan kazan pilav pişirilir ve halka dağıtılır.

Наурызда қазандарға палау пісіріліп, жергілікті тұрғындарға таратылады.

Nevruz bayramında milli kıyafetler giyilir. Törende, Kazak milli kıyafeti ile iki bilge kişi.

Наурыз мерекесінде ұлттық киімдер киіледі. Құттықтау іс-шарасында ұлттық киім киген екі ақсақалдың бейнесі.

Dombra çalarak Nevruz törenlerini renklendiren, milli giysili Kazak kızlar.
Наурыз мерекесінде домбыра тартып, ұлттық киімдерді киген Қазақ қыздары.

Milli kıyafetleriyle Kazak çadırında Nevruz yemeği yiyen Kazak kızlar
Ұлттық киімдерімен киіз үйде Наурыз тағамдарын дәмдетіп отырған Қазақ қыздары.

Milli kıyafetleriyle Kazak kızlar
Ұлттық киімдердегі Қазақ қыздар.

Манекен kızлар Kazak motifleriyle süslenmiş kıyafetleri Nevruzda sunarken...

Milli kıyafetleriyle Kazak erkekler

Ұлттық киімдердегі Қазақ еркектері

Манекен қыздар заманауи Қазақ ұлттық киімдерін Наурыз мерекесінде көрсетіп тұрған сәтінен бір көрініс

Milli kıyafetleriyle Kazak kızlar

Ұлттық киімдер киген Қазақ қыздары.

Milli kıyafetleriyle Kazak çocuklar

Ұлттық киімдердегі Қазақ қыз балдары.

Kazak çadırı içinde Nevruz yemeği yiyen yaş ve kıdem bakımından en büyük kişiye pişmiş koyun kellesi ikram edilir.

Киіз үйдің ішінде ең кәрі және беделді ақсақалға піскен қойдың басы ұсынылады.

Kazak çadırındaki misafirler bir yandan Nevruz yemeği yerken diğer yandan kopuz dinliyorlar. Kımız (sürahilerde), yeşil çay, bursak (pişmiş hamur), pilav ile Nevruz kojesi (aşure benzeri tuzlu içecek), at eti ve kazı, yemekte çok tercih edilir.

Киіз үйдегі қонақтар бір жағынан Наурыз тағамдарын дәмдетіп отырып, екінші жағынан қобыз тыңдауда. Наурыз тағамдары көбінесе қымыз (құмыраларда), жасыл шай, бауырсақ (қызартылған қамыр), палаумен бірге Наурыз көже (ашуреге ұқсас тұзды тағам), жылқы еті және қазыдан тұрады.

Kazak çadırı içindeki Nevruz sofrasında ak sakallılar

Киіз үйдің ішіндегі Наурыз дастарханында бас қосқан ақсақалдар.

Діш мекан софрalarında da benzer yemekler yenir. Piyale denilen küçүк kaselerde yeşil çay, kımız ya da kımran içilir. Piyaleden biraz büyük kaseler ise Nevruz kojesi için kullanılır.

Далада дастархандар көптеп жайылады және аталмыш тағамдар дастарханға қойылады. Пиала деген кішкентай кеселерде жасыл шай, қымыз немесе қымыран ішіледі. Пиаладан biraz үлкен кеселер болса Наурыз көжесін ішу үшін қолданылады.

Çok değişik ülkelerden gelen öğrenciler kendi mutfak kültürlerini Nevruz sırasında tanıtmaya imkanı bulur (yukarıda ve aşağıda).

Басқа да елдерден келген студенттер өздерінің ұлттық тағамдарын Наурыз мерекесінде танытуға мүмкіндіктері бар (жоғарыдағы және астындағы суреттер).

Nevruz, kentın başka yörelerinde çeşitli etkinliklerle büyük bir coşkuyla kutlanır.

Наурыз мерекесі қаланың басқа да аймақтарында үлкен қызығушылықпен тойланады.

Nevruz, pazar esnafı tarafından işyerinde coşkulu bir şekilde kutlanır.

Наурыз мерекесін базардағы сатушылар көтеріңкі көңіл күймен тойлайды.

Nevruzda kapalı mekanlarda çalınan enstrümanlar eşliğinde Kazak kızlar en güzel figürleri sergiler.

Наурызда жабық алаңдарда музыкалық аспаптардың әуенімен Қазақ қыздарының әдімі билерін көруге болады.

Кимизхане, кимиз іçілен yerdir. Кимиз, Kazak кùлтùрünde çок sevilen bir іçecektir. Gebe ya da yeni dođum yarmış attan sađılan sùt ile yapılır.

Қамазханада қымыз ішіледі. Қымыз Қазақ мәдениетінде сүйсініп ішілетін сусын. Қымыз-жылқы сүтінен алынатын кышқыл сүт өнімі болып табылады.

Кимиз іçін yetіştirilen atlar

Қымыз үшін өсіріліп жатқан жылқылар.

Ahşap kaplarda sunulan kımızın tadına doyum olmaz.

Ағаш ыдыстарда ұсынылған қымыздың дәміне тою мүмкін емес.

Ahşap kaptan kımız sunan Kazak hanım.

Ағаш ыдыстан қымыз құйып жатқан Қазақ әйелі.

Bir Kazak için misafirlerine piyalede kımız sunmak en büyük mutluluktur.
Бір Қазақ үшін қонағына пиалада қымыз беру ең үлкен бақыт.

Kımızın yanında bursak yenilmesi tercih edilir. Demlikteki yeşil çay da alternatif içecektir.
Қымызбен бірге бауырсақ жеу дәстүрге айналған. Шәйнектегі жасыл шай баламалы таңдауына қарай ішетін сусын болып табылады.

Bursak, günlük yaşamda evlerde de çok tüketilir.
Бауырсақ, күндік өмірде үйде көптеп пісіріледі.

Renkli motiflerle süslü Kazak çadırındaki yer sofrasında bursak ve diğer yiyecekler.

Түсті мотивтермен әшекейленген Қазак киіз үйіндегі дастарханда бауырсақ және басқа да тағамдар.

Nevruz törenleri için kurulan Kazak çadırları.

Наурыз мерекесі үшін құрылған Қазак киіз үйлері.

Çadırın iskeletini oluşturan ahşap çubuklar çadırın tepesinde özel bir şekilde birbiriyle bağlanır. Bu bağlantı “şarırak” denen özel bir yapıyla gerçekleşir. Gerçekte çadırı ayakta tutan da bu yapıdır.

Киіз үйдің қабырғалары керегеден, ал төбесі арнайы тәсілмен бір-біріне жалғанады. Бұл жалғау ісінде “шаңырақ” маңызды рөл атқарады. Негізінде киіз үйді шаңырақсыз елестету мүмкін емес.

Nevruz törenleri için kurulan Kazak çadırlarının içi oldukça süslüdür.

Наурыз мерекесі үшін құрылған Қазақ киіз үйлерінің іші өте сәнді болып табылады.

Restoranın çatısına konan uçak, ilginçliği yanında restoran olarak da hizmet görüyor.

Ресторанның төбесіне орнатылған ұшақ. Бұл мекеме сәнділігімен қоса, ресторан қызметін атқаруда.

Türkistan'da bir restoranda ya da düğün masasında görebilinecek ortak menü (samsa, rus salatası, at sucuğu "kazi", salam, şekerler, kızarmış balık, turşu, meyve salatası ve taze meyveler ile içecekler)

Түркістандағы ресторанда немесе бір тойдың дастарханындағы тағамдар (самса, оливье, қазы, колбаса, кәмпіттер, қызартылған балық, маринадталған көкөніс, жеміс салаты және жеміс-жидек пен сусындар).

Konuklar bir düğün evindeki yer sofrasında geleneksel Kazak menüsüne ilave olarak pilav yerken, yemekle beraber çay içer.

Қонақтар бір той үйіндегі дастархан маңайында жиналып, ұлттық Қазақ тағамдары мен Өзбек палауын дәмдетіп отыр. Тағамдармен бірге шай берілуде.

Pilav, sadece Türkistan'da değil, tüm Türk Cumhuriyetlerinde sevilerek sık yenen, görünümü lezzetine yansıyan doyurucu bir yemektir.

Палауы, тек қана Түркістан қаласында емес, бүкіл Түркі мемлекеттерінде желінетін дәмді тағамдардың біреуі.

Türkistan mutfağının en önemli yemeği beşparmaktır. Elle yenilmesi tercih edilen beşparmakta, pişmiş yassı kalın hamur içinde et bulunur. Evde hazırlanan bir beşparmakta bu içeriğe ilave olarak patates ve soğan da konulmuş (solda).

Tүркістандағы тағамдардың ең дәмдісі бесбармақ болып табылады. Көбінесе бесбармақ қолмен желінеді, піскен қалың қамырдың бетіне ет қойылады. Үйде дайындалған бесбармақтың ішіне картоп пен пияз салынады (сол жақта).

Türkistandaki mantı büyük ve çok lezzetlidir (üstte). Benzer içerikli, şekilli ve çok daha küçüğüne pelmen denir (altta).

Tүркістанның мантысы үлкен және дәмді (жоғарыда). Құрамы ұқсас, бірақ кішігірімдері пельмень деп аталады (астында).

Pazara yakın bulunan Kahramanlık Parkı tüm Türkistanlıların gezdiği parktır. İçinde Kazakistan tarihinde önemli rol oynayan kişilerin heykelleri, lunapark ve kafeler bulunur.

Базарға жақын орналасқан Жеңіс саябағы бүкіл Түркістандықтар үшін серуендеу мекен жайы ретінде қолданылуда. Саябақтың ішінде Қазақстан тарихында маңызды орын алған тұлғалардың мүсіндері, лунапарк және кафелерді кездестіруге болады.

Aziz pazarının diğer giriş kapısı
Aziz базарына кіретін екінші есік.

Kahramanlık parkının karşısından tüm Tүrkistanlıların aradığı her şeyi bulabildiği pazara girilir.

Жеңіс саябағының қарама-қарсысында Түркістандықтардың қажеттіліктеріне арналған заттардың сатылып жатқан базарына кіруге болады.

Pazarda kapalı alan, yarı kapalı alan ve tamamen açık alan bölümlerinde satış yapılır. Fotoğrafta yarı kapalı alanda satış yapan satıcılar (üstte ve altta).

Базардың ішінде сауда саттықтар жабық, жартылай жабық және ашық алаңдарда жүргізіледі. Суретте жартылай жабық алаңда сауда жасаушы сатушылар (үстіндегі және астындағы суреттер).

Pazarın girişinde İstanbul hayranı bir kadın/erkek berberi

Базардың кіреберісіндегі Ыстанбұл қаласының қайраны әйелдер/ерлер шаштаразының көрінісі.

Türkistanlılar sağlıklı yaşam için Sri Derya'dan çıkan balıklara rağbet etmekle birlikte koyun, siğir ve at eti daima ilk tercihlerini oluşturur.

Түркістандықтар денсаулықтарын күшейту үшін Сырдарияның балықтарына, қойдың етіне, сиыр және жылқы еттеріне сұраныс білдіруде.

Meyve, sebze ve yeşilliklerin satıldığı kapalı bölümlerde ürünler daima tazedir. İki katlı bu bölümün ikinci katında kuyumcular, terziler ve diş hekimleri bulunur.

Жеміс-жидек, көкөніс және жасыл шөптер сатылып жатқан жабық алаңдарда таза әрі жаңа піскен тауарлар сатылады. Екі қабатты бұл жабық алаңның екінші қабатында алтын-күміс сатушылары, тігіншілер және тіс дәрігерлері орналасқан.

Pazarda satıcıların çoğunluğunun kadın olması en dikkat çeken özelliktir. Arada sırada erkek satıcıları görmek de mümkündür. Bazen eşler ya da akrabalar birbirine yardımcı olur.

Базарда сатушылардың басым бөлігінің әйелдер екендігін байқауға болады. Базарда еркек сатушылар сирек кездеседі. Сатушылар арасында ерлі-зайыптыларды, туысқандардың бірбіріне көмек беріп жатқанын кездестіруге болады.

Günü birlik kesilen etler, et-süt ürünleri bölümünde satışa sunulur. Bu bölümlerin duvarlarında güzel atasözleri yazılıdır.

Күндік еттер сүттердің және еттердің орын алған жабық алаңда сатылады. Бұл жабық алаңдағы базарда мәнді ата сөздерін кездестіруге болады.

Et, et bölümlerinden başka dükkanlarda da satılır. Doğal koşullarda beslenen hayvanların etleri çok lezzetlidir. Türkistanlılar bu lezzetli etlerden yapılan şiş kebab (şaşlık) ve köfteleri pazar içinde kapalı ya da yarı açık lokantalarda büyük bir iştahla yerler.

Еттер базардың ішіндегі кіші дүкендерде де сатылады. Сатылған еттердің дәмі өзгеше әрі ләззәтті. Түркістандықтар бұл дәмді әрі ләззәтті еттерден жасалған шашлык пен котлеттерді базар ішіндегі ашық немесе жартылай жабық асханаларда үлкен тәбетпен жейді.

Türkistanlıların her zaman tercih ettiği şiş kebabçılar iş başında...

Түркістандықтардың әрдайымғы қалауы шашлык дайындаушылар іс басында.

Sadece yağdan yapılan yağ şişi (sağdaki tabağın solundaki şiş) ince kıyılmış soğana batırılarak tüketilir.

Тек қана құйрықтан жасалған шашлык (оң жақтағы ыдыстың сол жағындағы шашлык) жіңішке кесілген пиязбен жеңіледі.

At eti özellikle kışın daha çok tercih edilir, ancak her zaman bulmak mümkündür. Kazı denilen at sucuğu düğün, toplantı, davet gibi durumlarda misafirlere sunulan yiyecektir. Arabasının üstünde at eti ve kazı satan delikanlı.

Жылқы еті әдетте қыс мезгілінде көбірек қолданылады, бірақ жылқы етін әрдайым табуға болады. Қазы көбінесе той және жиындарда қонақтарға ұсынылатын тағам. Көлігінің үстінде жылқы еті және қазы сатып отырған жігіттің бейнесі.

Hayvancılık çok yaygın olduğundan üretilen ihtiyaç fazlası süt pazarda satılır.

Ауыл шаруашылығымен көбісі айналысқандықтан артылған сүтті базарда сатуда.

Turşu ve tereyağı satan bayanlar evlerinin geçimi için sabahtan akşama kadar ayakta müşterileri bekler.

Маринадталған көкөніс және сары май сатушы әйелдер отбасыларына табыс әкелу үшін азаннан кешке дейін аяқта сауда саттық жасауда.

Pazar her gün açık olup, binlerce kişinin alış veriş yaptığı yerdir. Semaverden bitki tohumuna, toplu iğneden buzdolabına, kuru yemiştен çanta ve çoraba kadar her şeyi pazarda bulmak mümkündür.

Базар күніге ашық болады, мыңдаған адамдар осы базарда сауда саттық жасайды. Самауриннан көкөністің дәніне, инеден тоңазытқышқа, кепкен жемістерден сөмкеге және нәскиге дейін барлық заттарды базарда табуға болады.

Gıda bölümlerinde satış yapan kadınların önlüklü ve bakımlı olmaları dikkate çeken bir özelliktir.

Азық-түліктердің сатылған жабық алаңдарда сауда жасаған әйелдердің алжапқыш киген және тиянақты болуларымен ерекше көзге түседі.

Pazarda dolaşırken patlamış mısır kokuları sizi kendine çeker. Patlamış mısır tane olarak ya da, birbirine yapışmış şekilde külahlarda satılmaktadır.

Базарды аралап жүріп попкорнның иісі сізді өзіне тартады. Попкорнды дән-дән немесе бір-біріне қатырылып жабыстырылған балмұздақ вафельдерінің ішінде алуға болады.

Pazarda renkli görüntüleri kumaş bölümünde görmek mümkündür. Kapalı bölümde Kazak motifleriyle bezenmiş yastık kılıfları satan bayan satıcı.

Базарда маталар сататын жерде түрлі-түсті заттарды көруге болады. Жабық алаңда Қазақ оюларымен безендірілген жастық тыстарын сатып отырған әйелдің бейнесі.

Pazar esnafı tüm zorluklara rağmen gülen yüzünü hiç eksik etmez.

Базар сатушылары бүкіл қиындықтарға қарамастан күлер жүзді болып келеді.

Kurut, süzme yoğurttan yapılan tuzlu, sert ve kuru bir peynirdir. Kalsiyum deposu olan ve sevilen bir gıda maddesidir.

Құрт, сүзбе айраннан жасалған тұзды, қатты және құрғақ ірімшік болып табылады. Кальций жинағы болған және көп әрі сүйсіне желінеді.

Pazarda kurulan tandırda samsa yapıp satan bir aile. Samsa böreği içinde et ve soğan bulunur.

Базарда құрылған таңдыр самса жасап сатушы бір отбасы. Самсаның ішінде ет және пиыз бар.

Araba parçaları ile bahçe aletlerinin satıldığı kısımda boş zamanlarında tavla oynayan erkek satıcılar

Көлік бөліктері мен бау-бақша құралдарын сатушылар алаңында бос уақыттарында нарды ойнаған еркектердің көрінісі.

Pazarda üretilen börekten satın alan bir bayan

Базарда пісірілген пирожкиді сатып алып жатқан бір әйел.

Pembe uçlu Türkistan süpürgeleri

Қызғылт ұшты Түркістан сыпырғылары.

Pazar falcılar için de iş yeridir

Базарда палшыларды да кездестіруге болады.

Yeni yıl pazarda her taraf süslenerek karşılanır.

Жаңа жылда базардың барлық жағы арнайы заттармен безендіріледі.

Yeni yıl pazar içinde eğlenceler düzenlenerek coşkuyla kutlanır.

Жаңа жылда базар ішінде қызықты скетчтер ұйымдастырылады.

Herkes yeni yıl akşamı için açıkta ya da markette sayılan pastalardan birini satın alıp evine götürür.

Жаңа жыл кеші үшін әркім ашық алаңдан немесе маркеттегі торттардың бірін сатып алып үйіне апарады.

Kavun ve karpuzların lezzeti unutulmaz. Birkaç çeşit kavun tadı, lezzeti, kokusu ve fiyatıyla yaz için vazgeçilmez meyveleri oluşturur.

Қауын және қарбыздың дәмін ұмыту мүмкін емес. Қауын мен қарбыздар жаз мезгілінде өте көп желінетін жемістер болып табылады.

Sonbaharda çekirdeksiz siyah üzümün aromasıyla birlikte tadınna doyum olmaz. Kıp kırmızı, sert ve sulu elma ise mükemmel lezzetiyle dikkati çeker.

Күзде дәнсіз қара жүзімдердің иісі мен дәміне тою мүмкін емес. Қып-қызыл әрі қатты және дәмді алмалардың кереметтігі адамды таң қалдырады.

Kavunlardan kışın faydalanmanın yolu ise, ince kavun dilimlerini yazın kurutmaktır.

Қауындарды қыста жеу үшін жазда жіңішке кесіп кептіреді.

Aşırı sıcakların olduğu yaz mevsiminde buzdolabında soğutulmuş bir Emre kavunundan başka bir şey canı istemez, insanın.

Жаздың ыстық мезгілінде тоңазытқышта мұздалған қауын көптеп желінеді.

Genetik olarak oynanmamış havuçlar ve turplar oldukça lezzetlidir.

Генетикалық жасансыз сәбіздер және шалғамдар өте дәмді.

Mezarlıkta bazı kabirler yapılı, bazıları ise yapılmamıştır.

Мазарда кейбір қабірлер жабық алаңда, кейбіреулері ашық алаңда орын алған.

Kazakistan'ın 2000 Sidney Olimpiyatındaki altın madalyalı boksörü Bekzat Sattarhanov'un kabri

2000 жылы Сидней олимпиядасында алтын медаль алған, Қазақстанның атақты боксері Бекзат Саттархановтың қабірі.

Türkistan'da nerede bir düğün varsa orada mutlaka limuzin olur. Damadı aldıktan sonra kuaförden yeni çıkan gelini alıp gezdirecek olan limuzinler.

Түркістанда қай жерде той болса, ол жерде міндетті түрде лимузин болады. Күйеу баланы алғаннан кейін, шаштаразыдан жаңа шыққан келінді алып қыдыру мақсатында жалданған лимузиндердің көрінісі.

Ашық ойуну, halen çocuklar arasında büyük bir zevkle oynanır.

Асық ойыны, қазіргі заманғы балдардың үлкен қызығушылығын тудыруда жеп күндерін өткізеді.

Ашық ойнамайақ қадар күчүк чочуклар дондурма yemekle yetinir.

Асық ойнай алмайтын жастағы балалардың басым бөлігі балмұздақ жеп күндерін өткізеді.

Türkistan'ın batısında yer alan tarihi tren garı görülmeye değer güzelliktedir. Abılay Han'ın heykeli garın önündeki parkta heybetli şekilde durur.

Түркістанның батысында сүйкімді сәулетімен тарихи поезд станциясы орналасқан. Абылай ханның мүсіні станцияның алдындағы паркта орын алуда.

Tren yolcuları istasyonlarda ihtiyaçlarına cevap verecek yiyecek ve içecekleri hareketli satıcılardan temin edebilirler.

Поезд жолаушылары қажеттіліктерін станцияларда тағамдар мен сусындар сататын саудагерлерден алуларына болады.

Garın içinden dışarısının görünümü

Станцияның ішінен сыртқа қараған бейне.

Tren garına yakın olan tiyatroda güzel oyunlar sergilenir.

Поезд станциясының маңайындағы театрда мәдени ойындар көрсетіледі.

Sağlık hizmetlerinde halkın başvurabileceği şehir hastanesi (solda) ve modern eczaneler (sağda) sağlık sorunlarının hızlı çözümünde önemli rol oynar.

Денсаулық сақтау қызметтері халықтың емделетін қалалық ауруханада көрсетіледі (сол жақта), ал заманауи дәріхана (оң жақта) қажетті дәрі дәрмектерді қамтамасыз етуде шұғыл қызмет атқарады.

Otrar'daki Aslan Baba Türbesi ve kütüphanesi

Отырардағы Арыстанбаб кесенесі және кітапханасы.

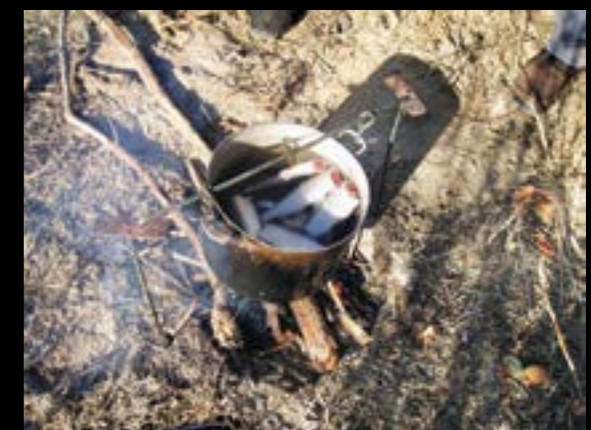
Kurban bayramında ana caddede namaz kılan binlerce Türkistanlı

Құрбан мерекесінде орталықтағы даңғылда намаз оқып отырған мыңдаған Түркістандықтардың көрінісі.

Türkistan'a çok yakın geçen Sri Derya nehri

Tүркістан қаласына жақын маңайда ағатын Сырдария өзені.

Tүркістанlıların балық tutmak ve piknik yapmak için tercih ettikleri Sri Derya kıyısı

Tүркістандықтар балық аулау немесе пикник жасау үшін Сырдария жағалауын таңдауда.

Араçлар, геніш ве дерін неһрден модерн көпрүлерден геçер. Базы yerlerde ise dubalar үзегіне конулан тахта plakalar геçіші сағлар.

Көліктер үлкен және терең өзеннен заманауи көпірлерден өтеді. Кейде батпақтардың үстіне қойылған арнайы тақтай көпірден өтуде.

Үзін Sri Derya kıyıları azalan su seviyesine baғlı olarak yer yer güzel görüntülere neden olur.

Жазда Сырдария жағалауы су деңгейінің төмендеуіне байланысты әдемі бейнелерге сырланады.

Sri Derya'nın yakınlarında yeşillikler daha fazla olduğundan bu bölgelerde çoғu kişi eti ve sütü için deve yetiştiriciliği yapmaktadır. Deve sütü "kımran" ekşi айран tadında sevilen bir içecektir.

Сырдария маңайында жасыл шөптер көп болғандықтан, бұл маңайдағылар түйе бағуға баса мән беруде. Түйе сүті "қымыран" қышқыл сұйық айран демінде сүйсініп ішілетін сусын.

Kökpar, geniş bir düzlükte darbelere dayanıklı, eğitimli atlarla takım halinde ya da bireysel olarak oynanan milli at sporudur. Baş kesilmiş bir oğlağın yerden alınarak bayrak direğinin bulunduğu yuvarlak alana bırakılmasıyla sonuçlanır. Oğlağı taşıyan atlı kişiye takım arkadaşları yardım ederken, rakip atlılar bunu engellemeye ya da oğlağı çalmaya çalışır.

Kökpar, bir teğis alanda өте тезімді, арнайы жаттықтырылған аттармен топ болып немесе жеке-жеке ойналатын ұлттық спорт түрі. Ойын семіз серкені жерден алып, байрақ тігілген дөңгелек шеңбердің ішіне тастаумен аяқталады. Серкені тасыған атты кісіге топтағы достары жәрдем береді, қарсы топтың жарысушылары оларды бөгеттеп немесе серкені алудың амалына әрекеттенеді.

Kökpar oyunundan önce izleyiciler dua ediyor. Oyun başlıyor.

Kökpar ойыны басталмай тұрып жанкүйерлер дұға етеді. Одан кейін көкпар ойыны басталады.

Oğlağı arayan yiğitler
Серкені алуға ұмтылған жігіттер.

Oğlak nerede?
Серке қайда?

Kөкпар oyununda at üstündeki yığitler oğlağı alma çabasinda
Kөкпар ойынында ат үстіндегі жігіттер серкені алуға ұмтылуда.

Oğlak, takım oyuncularının refakatinde götürülüyor.
Серкені бір топтағы ойыншылар бір-бірін қолдап, дөңгелек шеңберге жеткізуге атсалысуда.

Oğlağı tutup yukarı
çekmeye çalışan
yığit.

Серкені ұстап
дөңгелек шеңберге
жеткізуге ұмтылып
жатқан жігіт.

Kökparda toz duman içinde müthiş mücadele.

Көкпарда шаң думан ішінде ғажайып бәсекелестік.

Kökparda yeni bir oyun için başlangıç yerine dönen oyuncular

Көкпарды жаңадан бастау үшін бастапқы жерлеріне жиналып жатқан ойыншылар.

Oğlak bayrak direğinin etrafını çevreleyen daire içine konuyor.

Серке байрақ тігілген жердің жан жағыны қоршаған дөңгелектің ішіне қойылады.

Kökparda yeni oyun, başlangıç alanından tekrar başlıyor.

Көкпарда жаңа ойын, бастапқы аланындан қайтадан бастайды.

Yüksek binalar olmadığından güneş Türkistan'da batarken gökyüzü bir başka güzel görünür.

Түркістанда үлкен қабатты үйлер болмағандықтан, күннің батуы қалаға айрықша сән беруде.

Yazın evlerin üzerinden batan güneşin seyri başkadır.
Жазда үйлердің үстінен күннің батуын бақылау, айрықша сәнділікті бейнелейді.

PROF. DR. M. TURAN AKAY

Проф. док. М. Туран Акай

1956 yılında Konya'da doğdu. İlk, orta ve liseyi Konya'da bitirdi. 1973-1978 yılları arasında Ankara'da Hacettepe Üniversitesi, Fen Fakültesi, Biyoloji Bölümü'nde okudu. 1978-2007 yılları arasında bu bölümde çalıştı. 2007-2011 yılları arasında Türkistan'daki Ahmet Yesevi Üniversitesi Fen Bilimleri Fakültesi Biyoloji Bölümü ve Tıp Fakültesi İnsan Morfolojisi Bölümü'nde görev yaptı. 2012 yılında Astana'daki Ulusal L.N. Gumilyov Evraziya Üniversitesi'nde Doktora dersleri verdi.

Ulusal ve uluslararası pek çok yayını ve kitabı bulunan Prof. Dr. M. Turan Akay, mesleği ile ilgisi nedeniyle mikrofotografi (mikroskoptan fotoğraf çekme) ve makrofotografi (yakın çekim) çalışmaktan hoşlanmakla birlikte; sergilerinde özel bir tema yerine beğendiği öğelere yer vermektedir. İlk iki kişisel sergisini 2009 ve 2011 yıllarında Türkistan'da gerçekleştiren bilim adamı ve sanatçının "Renkli Dünyam" adını verdiği 3. sergisi 2012 yılında Türk Dünyası Kültür Merkezi olan Astana'da, "Kazakistan, Asya'nın Parlayan Yıldızı" isimli 4. sergisi ise 2013 yılı Türk Dünyası Kültür Başkenti Eskişehir'de olmuştur. Sanatçı, aynı isim ve aynı tema ile 2014 yılında Eskişehir'de beşinci sergisini, 2015 yılında ise İstanbul'da altıncı sergisini gerçekleştirmiştir.

1956 жылында Түркия Республикасының Кония қаласында дүниеге келдім. Бастауыш, орта мектепті және лицейді Кония қаласында бітірдім. 1973-1978 жылдары арасында Анкарадағы Хажеттепе университетінің Жаратылыстану факультетіне қарасты Биология бөлімінде оқыдым. 1978-2007 жылдар арасында осы бөлімде ұстаздық қызметін атқардым. 2007-2011 жылдары арасында Қазақстан Республикасының Түркістан қаласындағы Ахмет Ясауи университетінің Жаратылыстану факультетіне қарасты Биология бөлімінде және Медицина факультетінің Адам морфологиясы бөлімінде оқытушы болып жұмыс істедім. 2012 жылында Астанадағы Л.Н.Гумилев атындағы Еуразиялық ұлттық университетіндегі докторанттарға сабақ бердім.

Ұлттық және халықаралық деңгейде көптеген мақалалары мен кітаптары жарыққа шыққан профессор доктор М.Туран Акай, мамандығына байланысты микросуреттер (микроскоп арқылы суретке түсіру) және макросуреттермен (жақындан суретке түсіру) жұмыс істеуді ұнатады, көрмелеріне арнайы тақырыптың орнына ұнатқан суреттерін қояды. Алғашқы екі көрмесі 2009 және 2011 жылдарында "Түрлі-түсті дүнием" атауымен Түркістан қаласында, үшінші көрмесі 2012 жылында "Қазақстан, Азияның жарқыраған жұлдызы" атауымен Түркі дүниесінің мәдениет орталығы болып есептелінетін Астанада, ал төртінші көрмесі 2013 жылы Түркі дүниесінің мәдениет астанасы болып табылатын Ескишехирде өткен болатын. Өнерші проф. Док. М.Туран Акай, осы атта және осы темада 2014 жылы Ескишехир қаласында 5. көрмесін, 2015 жылында да Ыстанбулда 6. көрмесін ұйымдастырды.